

בְּנִיסָן נִגְאָלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לִיגָאֵל¹

מאת: הרב מאיר שמעון עשור מנכ"ל מרכז י.נ.ר.

על פי רעיון זה מובנת הגמרא² האומרת כי שמו של המשיח הוא אחד משבעת הדברים שקדמו לבריאת העולם ואלו הם: "תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וקסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח".

את הקשר בין בריאת העולם לגאולה אפשר להבין על פי הגמרא³, האומרת כי ביום ראש חודש ניסן בו נברא העולם הוקם המשכן במדבר, ובו ביום גם שרתה השכינה לראשונה בישראל. המשכן מהווה סימן להתחלה ממשית של בית המקדש בו שרתה השכינה והוא לב הגאולה העתידה. לבריאת העולם ולגאולה רומז הפסוק⁴: "ה' צורי וגאלי". ה' הינו "צורי", יוצר העולם והוא גם "גואלי", בהקשר ובזמן אחד.

בין גאולת מצרים לגאולה העתידית קיימת התשובה שבלב
על הקשר בין הגאולות ניתן ללמוד מספר שמות בו כתוב⁵, "ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה", לכאורה הצעקה לא הייתה מופנית בגלוי אל ה'. בני צעקו מרוב עבודה קשה אולם אלקים שמע אותה. ה' זכר את בריתו עם האבות. כמו שכתוב "וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים". מה ידע אלקים שלא ידעו אחרים? על כך עונה התרגום יונתן "וגלי קדמוי ית תיבתא דעבדו בטומרא דלא ידעו אנש בחבריה". תרגום: הייתה גלויה לפניו התשובה שהם עשו בנסתר, שלא ידע איש בתשובתו של חברו.

בגמרא קיימת מחלוקת ידועה בין רבי יהושע לרבי אלעזר ביחס לשאלת זמן בריאת העולם⁶. לדעת רבי יהושע העולם נברא בחודש ניסן, בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל ואילו לדעת רבי אליעזר, העולם נברא בחודש תשרי, בניסן נגאלו בתשרי עתידין ליגאל.

ממחלוקת זו נראה כי ישנה הסכמה לקיומו של קשר בין זמן בריאת העולם לגאולה העתידה. אם כן עולות כאן שתי שאלות: כיצד בריאת העולם קשורה לגאולה, וכן מה הקשר בין גאולת מצרים לבין הגאולה העתידית?

הקשר בין בריאת העולם לגאולה

התשובה לכך טמונה במדרש רבה. המדרש⁷ אומר כי רוחו של משיח נבראה כבר ביום הראשון לבריאת העולם. זאת נלמד מהפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" אומר המדרש "זו רוחו של מלך המשיח". בעוד שהאדם הראשון נברא ביום השישי, רוחו של משיח הייתה קיימת כבר ביום הראשון. רוח האלקים שהופכת בהתמדה את עולם התווה לעולם התיקון, היא רוחו של המשיח.

המשיח הוא חלק מתכנית הבריאה מראשית היווסדה. שתי הגאולות, הן גאולת מצרים והן הגאולה העתידית אף הן חלק מתוכנית מאורעות העולם, שכן "הכל צפוי", ו"סוף מעשה במחשבה תחילה". ביאת⁸ הגאולה הינה או "בעיתה" (בזמנה) המתוכנן, או "אחישנה", מוקדם יותר וזאת בהתאם לזכויות עם ישראל.

¹ בבלי, ראש השנה, (יא עמוד ב).

² בבלי, ראש השנה, (י ע"ב).

³ מדרש רבה, (בראשית ח א).

⁴ אבות, (פרק ג משנה ט"ז). "הכל צפוי והרשות נתונה, ובטוב העולם נדון. והכל לפי רוב המעשה".

⁵ על הפסוק בישעיהו (ס' כ"ב) "אני ה' בעיתה אחישנה" דרשו חכמים במסכת סנהדרין (דף צ"ח). "זכו - אחישנה, לא זכו - בעיתה", כלומר - אם יהיו לישראל זכויות

הקדוש ברוך הוא יקדים את הגאולה ואם לא, חס ושלום, הגאולה תבוא בזמנה שנקבע לה.

⁶ בבלי, (פסחים, דף נד).

⁷ בבלי, (שבת פז ע"ב).

⁸ תהילים, (יט טו).

⁹ שמות, (פרק ב פסוק גכ).

מתבררת אמונתם הגדולה "ויאמן העם". הם מוסרים את נפשם ומקריבים קורבן פסת. הם הולכים אחרי ה' במדבר ללא צידה לדרך. אלוקים לא שוכח נאמנותם ובחלוף אלפי שנים אומר לירמיהו: ¹¹"הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר י-ה-ו-ה זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

בדומה לתהליך שהתחולל ביציאת מצרים, ובהמשך לתהליך המתרחש כיום, גם בעתיד לבוא, בבוא מלך המשיח יראה הכל כהפתעה כשכל העם כולו יחזור בתשובה ויהיה מוכן לגאולה. וזה שכתוב ¹²"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". דהיינו בגאולה העתידית נצפה לאותן נפלאות שחווינו ביציאת מצרים. וכך כתב המלבי"ם על הפסוק "והצא־ תים בכח גדול ובאותות ובמופתים כן" אראנו נפלאות לעתיד לבוא

גם בתיקוני הזוהר נאמר: ¹³"בההוא זמנא אתגלייא, מה שהיה הוא שיהיה" תרגום: באותו זמן, הכוונה לזמן הגאולה, יתגלה אור מיוחד המכונה ¹⁴"מ"ה (שם ה')". האור, מ"ה שהיה בגאולה הראשונה, הוא שיהיה שיאיר ויגאל אותנו שנית בגאולה השנייה.

יהי רצון שבזכות ראש חודש ניסן הבא עלינו לטובה נזכה להתעוררות הלב ולתשובה מלאה בעם ישראל עד לביאת מלך המשיח אמן.

חודש טוב!

זאת אומרת שהתחולל כאן תהליך עמוק ומופלא: עוד לפני שמגיע משה לגאול את העם, עם ישראל עושה תשובה פנימית ואישית. כלפיי חוץ אין זה ניכר: בני ישראל נראים שקועים במ"ט שערי טומאה. התהליך מתחיל בלבבם, באופן פנימי ונסתר עד שאפילו משה, שהוא אוהבם של ישראל אינו מבחין בהתעוררות הנקודה הפנימית בליבם. זו גם הסיבה לכך שמשה אומר לאלוקים "הן לא יאמינו לי". רק אחרי מאמץ הוא יוצא לשליחות הזאת ומגלה את מה שה' מלכתחילה ידע: עם ישראל מתעורר לתשובה. רק אז מביא ה' את משה אל הסנה ומצווה עליו להוציאם ממצרים.

ביאת הגאולה בימינו

היום, אנו עדים לעיצומו של תהליך תשובה בעם ישראל. בשקט ובהסתר חלקים רבים בעם מתחזקים באמונה, שומרים את עיקרי הדת אולם כלפי חוץ נראים כזרים לאמונת עם ישראל. וזה שכתוב "ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך", ¹⁰"וחרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם". על טהרה זו המחלחלת בשכבות העם אנו מתפללים מדי שבת וחג: "שמח נפשנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת". הגאולה צומחת בקרבנו, מתוך תהליך טהרה פנימית של הלב ובשמחת הנפש על ישועת ה'.

כך היה ביציאת מצרים: כלפי חוץ נראה היה שבני-ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה. תוך חודשים ספורים

¹⁰ יחזקאל, (פרק לו פסוק כה).

¹¹ ירמיהו, (פרק ב פסוק ב).

¹² מיכה, (רק ז פסוק ט"ז).

¹³ תיקוני הזוהר, (לו עמוד ב).

¹⁴ שם מ"ה הוא השלישי מבין ארבעת המילויים של שם הוי"ה: שם ע"ב, שם ס"ג, שם מ"ה, שם ב"ן. שם זה נוצר משם הוי"ה במילוי אלפיו"ן, כזה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ההשפעה האלוקית שמשם מ"ה היא באופן של גילוי אור חדש לתיקון העולם. "יהיה גילוי אור חדש, או יהיה החזרת מה שנתעלם או נתקלקל, כי אם היו הדברים בתיקון - היה תמיד הזיווג, לחדש חשיבות כל הבריאה, מעלה אחר מעלה, חידוש ממש" קל"ח פתחי חכמה פתח קל"ח.

קו ינר בקהילה לייעוץ אישי, זוגי ומשפחתי: 02-6321609

בית הוראה לשאלות הלכתיות: *2873 :www.shoam.org.il

רדיו קול המשפחה: 073-3383800 :www.radio-family.org.il/Radio.aspx

